

1960lardan beri paradigma kelimesi herhangi bir bilimsel disiplin veya başka epistemolojik içerikte bir düşünce kalıbına gönderme yapar. Başlangıçta kelime gramere özgüydü: 1900 Merriam-Webster sözlüğü, gramerin içeriğinde sadece onun tekniksel kullanımını veya onu retorikte bir mesel veya masal (anlamını) açıklayıcıları için bir terim olarak tanımlar. Dilbilimde, Ferdinand de Saussure paradigmayı benzer özellikteki öğelerin bir sınıfı için kullandı. Ek olarak Model ya da kuramsal çerçeve anlamında kullanılabilen bir terimdir.

Bilimsel paradigma Yunanca paradeigma'dan gelen kavramın popülerliğini sağlayan Thomas Samuel Kuhn

'dur.

Bilimsel Devrimlerin Yapısı

adlı kitabında düşünsel çerçeve, kuramsallığın belirli bir terimi olarak ve kendisi de yirmi çeşit paradigmada kullanarak anlatır. Ana anlamı, bir bilim çevresine belli bir süre için, bir model sağlayan evrensel olarak kabul edilen bilimsel başarılar, olarak tanımlanır.

Kuram, paradigma değildir. Paradigma olması için, yeni ve benzersiz olması, yeniliğinin gelecekteki çalışmalara kaynaklık edecek türde olması gerekir. Bir olağan paradigma, olağan bilim etkinliği kuramıdır. Bu kuram her şeyi çözemez, açıkta kalan sorunları görmezden gelir veya dosyalar. Bunlar ve getirdiği sorunlar büyüyüp de kuramın başına bela olduğu zaman, bilim insanları çözüm bulmak zorunda kalırlar. Bunun sonucunda olağanüstü paradigma dönemi gelir. Olağan dönem iflas etmiştir. Kriz döneminde bilim insanı (örneğin Ziya Gökalp bir kriz geçirmiştir), yeni paradigma oluşturmak zorundadır. Paradigma değişikliği budur. Bir bunalım dönemi gelir ve her şey altüst olur. Kavramların yerli yerine konması için belki bütün teori baştan alınır. Ancak bu olağanüstü dönemde eski paradigmlar direnirler, teoriden kopmalar çatışmalara yol açar.

Terim olarak Thomas Samuel Kuhn'un kullanmasından önce Herodot, Platon, Aristoteles'de geçer. Ancak bilinen kesin anlamına ve bilim felsefesindeki tartışmasız konumuna Kuhn ile ulaşmıştır. Terimin amacı geniş bir düşünsel çerçevedir. Kuhn'un Bilimsel Devrimlerin Yapısı kitabında 21 farklı anlamda kullanılır. Esas olarak, bir bilim çevresine belli bir süre için egemen olan model, anlamını verir. Bir kuramın paradigma olması için öyle bir yenilik getirmesi lazımdır ki, hem rakipleri varsa şaşırınsın ve hayran olsun, hem de çağını aşarak ilerideki görüşlere kapı açsın. Olağan paradigma da zamanla çözemediği sorunlar olduğunda bunalıma düşer ve olağanüstü arayışlara girer ki bu döneme paradigma değişikliği hakimdir. Kuhn, bu anlamda bilimsel bilginin gelişiminin Bilimdeki devrimsel/sıçramalı gelişmelerle meydana geldiğini belirtir. Belirli bir egemen paradigma artık geçerliliğini yitirmeye başladığında kendiliğinden yeni bir

paradigmaya yerini bırakmaz, aksine bu devrimsel süreçlere benzeyen aşamalar gösterir. Paradigma değişiklikleri eskisinde büyük yıkımlara yol açar. Belirli bir paradigmanın belirli bir zamandaki geçerliliği, sözkonusu paradigmanın genel-kabuledilirliği ile ilintilidir....